

ความปลอดภัย

ห้องปฏิบัติการของประเทศไทย

คอลัมน์ Special Guest ฉบับนี้ ได้รับเกียรติจาก **ผศ.สุชาดา ไชยสวัสดิ์** ผู้อำนวยการศูนย์การจัดการด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ให้สัมภาษณ์ในเรื่องความปลอดภัยห้องปฏิบัติการของประเทศไทย ซึ่งมีมาตรฐานและกำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

• ระบบความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการของประเทศไทย

เรื่องระบบความปลอดภัยห้องปฏิบัติการของประเทศไทย ในส่วนของกรมวิทยาศาสตร์บริการนั้น ได้เป็นแกนนำในการร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการ เพื่อยื่นให้คณะกรรมการหลายชุด โดยได้ทำการพิจารณาและทำประชาพิจารณ์ 2 ครั้ง มีการเสนอกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ และรอนำเข้ามติ ครม. เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ต่อไป นี่ก็คือเรื่อง พ.ร.บ. ความปลอดภัยที่กรมวิทยาศาสตร์บริการได้ดำเนินการ นอกเหนือจากกรมวิทยาศาสตร์บริการยังมีโครงการของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ได้จัดทำโครงการยกระดับความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการ ซึ่งดิฉันเป็นคณะกรรมการกำกับนโยบายเรื่องความปลอดภัยในการทำงานห้องปฏิบัติการอยู่ แต่ วช. จะเน้นในเรื่องการจัดระบบความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการวิจัย คือไม่ได้เน้นเรื่องของห้องปฏิบัติการทั่วไป ในขณะที่ พ.ร.บ. ความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการของกรมวิทยาศาสตร์บริการ ที่ได้นำเสนอและเตรียมขอมติ ครม. อยู่ขณะนี้ จะทำในทุกห้องปฏิบัติการที่เข้าเกณฑ์ คือ เป็นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่มีการใช้เครื่องมือ สารเคมี หรือสารอันตรายต่าง ๆ ด้วย นี่ก็คือความแตกต่างของ 2 เรื่องที่กล่าวมา

ในประเทศไทยปัจจุบันมีความตื่นตัวเรื่องความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานภาครัฐ การที่จะกำหนดเรื่อง การทำประชาพิจารณ์ หรือการประกาศว่าจะมีการบังคับใช้ พ.ร.บ. ความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการนั้น แกนนำที่จะยกยกร่างรวมทั้งหมดและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีก็คือกรมวิทยาศาสตร์บริการ

ด้านโครงการยกระดับความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการวิจัยของ วช. จะเริ่มบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2560 นี้ ซึ่งทั้ง 2 เรื่องจะช่วยกระตุ้นให้ห้องปฏิบัติการทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หันมาสนใจเรื่องความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีความพยายามที่จะพัฒนาระบบเกณฑ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐานตาม พ.ร.บ. ความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ รวมทั้งเกณฑ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐานตามโครงการยกระดับความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการวิจัยว่าเป็นอย่างไร ในปัจจุบันนี้โครงการยกระดับความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการวิจัยออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างครบถ้วน และยังได้ขอเป็นมาตรฐาน มอก. 2677 ซึ่งหมายความว่าหากห้องปฏิบัติการใดที่ต้องการทำงานในลักษณะของการวิเคราะห์ ทดสอบอุตสาหกรรมซึ่งจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการวิจัยเหล่านี้ ซึ่งสามารถนำข้อกำหนดกฎเกณฑ์และการปฏิบัติเหล่านี้ไปยื่นขอ มอก. 2667 ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดไว้ในประกาศที่ออกมาเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ได้

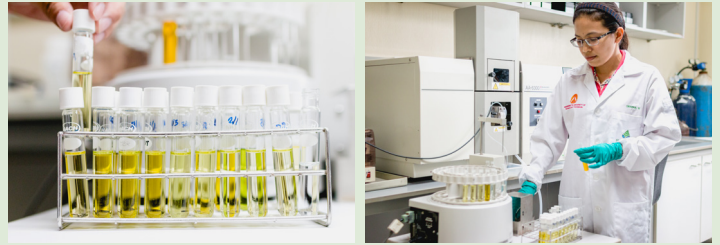
• ปัญหาที่พบ และข้อแก้ไข

เรื่องของความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการที่ได้ดำเนินการอยู่ เราทำเพื่อความปลอดภัยของคนทำงานเป็นหลัก พ.ร.บ. ฉบับนี้อาจไม่มีความหมายต่อคนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเลย แต่สำหรับคนทำงานแล้วสำคัญมาก ในการที่เราออก พ.ร.บ. ถือเป็นกฎหมายที่จะช่วยควบคุมการทำงานในห้องปฏิบัติการให้ปลอดภัย เราได้เล็งเห็นแล้วว่าความปลอดภัยของคนปฏิบัติการหรือคนทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นหากเราได้รับทราบข้อมูลรายละเอียดของ พ.ร.บ. ตัวนี้ จะพบว่าในสมัยก่อนเราไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของคนทำงานมากนัก หาก พ.ร.บ. ความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการตัวนี้ประกาศใช้ ก็จะเป็นเหมือนคำมั่นสัญญาว่ารัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยของคนทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนทำงานในห้องปฏิบัติการที่ต้องสัมผัสกับสารเคมีและสารอันตรายอยู่ตลอดเวลา ในส่วนนั้นถือว่าเป็นจุดที่เรามองถึงเรื่องประโยชน์และความสำคัญของ พ.ร.บ. ตัวนี้

• **ความคืบหน้าของการดำเนินงาน**

ณ ตอนนี้ดิฉันมองว่าหลายๆ คนที่ทำงานและพยายามก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการความปลอดภัยขึ้นภายในประเทศไทยมีอยู่มากมาย ซึ่งหากทำเพียงคนเดียวหรือหน่วยงานเดียวก็จะประสบความสำเร็จไม่ได้ ฉะนั้นหลักการทำงานเรื่อง พ.ร.บ. ความปลอดภัยเหล่านี้เราจะทำงานในลักษณะของเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความรู้กันตลอดเวลา

ดิฉันทำงานตรงนี้มากกว่า 15 ปี ได้ผลักดันในเรื่องการจัดการระบบการจัดการสารเคมี การจัดการของเสียอันตราย จัดระบบการทำงานอย่างปลอดภัย ในฐานะที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้พัฒนาระบบที่มีกฎระเบียบที่ผู้บริหารได้ออกนโยบาย เพื่อให้ให้นักศึกษาทุกคนทำงานอย่างปลอดภัย จึงเริ่มจัดกิจกรรมฝึกอบรมนักศึกษาตั้งแต่ต้น ให้รู้ว่าคุณภาพคืออะไร และนักศึกษาที่ต้องทำงานในห้องปฏิบัติการมีกฎระเบียบว่าจะต้องฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานในห้องปฏิบัติการและสอบเพื่อวัดความรู้ในสิ่งที่เราฝึกอบรม ว่านักศึกษาได้รับความรู้มากน้อยแค่ไหน จากนั้นมหาวิทยาลัยจะมอบเกียรติบัตรความปลอดภัยให้นักศึกษาไปใช้เพื่อขออนุญาตเข้าทำงานในห้องปฏิบัติการ โดยเกียรติบัตรสามารถใช้ได้ 2 ปี ซึ่งเราดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน

• **แนวโน้มการพัฒนาความปลอดภัยห้องปฏิบัติการในอนาคต**

คนทำงานในห้องปฏิบัติการไม่ได้รับรู้ตัวเองทำงานกับสิ่งที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นสิ่งที่ต้องดำเนินการเบื้องต้นก่อนที่จะพัฒนาระบบเหล่านี้คือเราต้องมีการประเมินความเสี่ยงภัยในการทำงาน เช่น หากเราต้องทำงานในห้องปฏิบัติการนี้จะมีการประเมินว่าคนนี้เสี่ยงภัยอันตรายกับสารที่ทำงานชนิดไหน อย่างไร ในการประเมินความเสี่ยงภัยเมื่อทราบว่าคนนี้ทำงานกับสารตัวนี้แล้วเสี่ยงภัยอันตราย จะต้องจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัย สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าคุณจะปลอดภัยหรือไม่อย่างไร ก็คือต้องประเมินความเสี่ยง ซึ่งต้องสามารถประเมินได้ด้วยตัวเองหรือมีหัวหน้างานเป็นผู้ประเมินให้ โดยในอนาคตความสำคัญในเรื่องการประเมินความเสี่ยงจะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

• **ระบบความปลอดภัยของประเทศไทยกับต่างประเทศ**

ประเทศไทยทำระบบมาตรฐานได้ไม่แพ้ประเทศใดในโลก เพียงแต่เรายังขาดในเรื่องการบังคับใช้มากกว่า ซึ่งเมื่อใดที่ระบบไม่ถูกประกาศใช้หรือเคร่งครัดในการนำออกมาใช้งานก็จะทำให้ระบบความปลอดภัยเหล่านี้หย่อนยาน ศักยภาพเราไม่ได้ดีไปกว่าคนอื่น เพียงแต่คนอื่นมีการบังคับและประกาศใช้อย่างจริงจัง แต่ดิฉันเชื่อว่าในอนาคตประเทศไทยจะต้องนำระบบเหล่านี้มาใช้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับคนที่ทำงานในห้องปฏิบัติการทุกคน

ในส่วนของดิฉันได้ทำงานร่วมกับกรมวิทยาศาสตร์บริการ โดยเป็นกรรมการร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยฯ ชุดนี้ ขณะนี้มองว่าพนักงานทุกคนของกรมวิทยาศาสตร์บริการนั้นเข้าใจอย่างที่ดีฉันเข้าใจ คือ 1. ความปลอดภัยในการทำงานห้องปฏิบัติการเป็นเรื่องสำคัญ 2. เรื่องระบบเรามีอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นคู่มือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายทั้งคนที่ทำงานในห้องปฏิบัติการ ไม่ว่าจะจากมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่ให้บริการทางด้านการวิเคราะห์ ทดสอบ สอบเทียบ เราเล็งเห็นความสำคัญตรงนี้จึงช่วยกันผลักดันเพื่อให้ร่าง พ.ร.บ. ความปลอดภัยฯ เกิดการนำไปบังคับใช้ได้จริง เป็นส่วนที่ดีฉันกับกรมวิทยาศาสตร์บริการเห็นพ้องต้องกันและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

• **ฝากถึงบุคลากรในห้องปฏิบัติการ**

ฝากถึงทุกคนที่ทำงานในห้องปฏิบัติการให้มองความปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญอันดับหนึ่ง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างมั่นใจ สบายใจ ไม่มีความเสี่ยง นอกเหนือจากนั้นดิฉันเชื่อว่าการที่เราคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเองจะส่งผลถึงความปลอดภัยของชุมชนรอบข้างที่เราทำงานอยู่ด้วย ดิฉันเชื่อว่าการที่เรารับรู้และเข้าใจว่าเราทำงานกับสารอันตรายหรือสารเคมีที่มีความเสี่ยงสูงแบบไหน อย่างไร จะสามารถช่วยให้เราทำงานในห้องปฏิบัติการได้อย่างปลอดภัยมากยิ่งขึ้น